Balio Sruogos laiškas Vandai Daugirdaitei, 1922-07-18, iš Miuncheno – į Berlyną

Vandukai mylimas, geras mano, ačiū tau labai už tokį gerą gerą ilgą laišką.

Vandukai mylimas, geras mano, ačiū tau labai už tokį gerą gerą ilgą laišką.

Tik per tas dienas, kai pas mane buvo „svečiai“ – Julius [1], Janavičiai [2], Dora [3] – tiek teko trankytis ir baladotis, kad aš negalėjau tau parašyti – tu nepyk už tai ant manęs. Tiktai vakar vėlą vakarą išvažiavo Julius. Gal jis dabar jau Berlyne. Jam išvažiuojant kiek „nusimylėjom“ – tat aš šiandie dar nei šiaip, nei taip jaučiuos, be to, rodos[,] peršalau trupučiuką – buvom Vendelšteine [4], Janavičienė buvo viena bliuzkele – aš jai turėjau atiduot savo ploščių, visą dieną baisiai lijo, drėgna, šalta ir kitos nesąmonės –

Žinai, Vanduk, man baisiai baisiai nesmagu, kad šiuo tarpu aš negaliu Zosei [5] pagelbėti. Kiek anksčiau – aš būčiau galėjęs. Bet mat pas mus irgi tokie yra valstybės stipendininkai, kurie Lietuvoj piningų turi, o čia ne. Tai aš[,] ką galėjau skolinti[,] jau jiems išskolinau, kurius jie prižada tuojau parvykę į Lietuvą grąžinti. Bet Zosei čia reikalinga – o pas mane šiuo tarpu nėra tiek, kad aš galėtau jai paskolinti. Kad būtum parašius nors 4 dienas anksčiau! Galimas daiktas, gal aš dar vieną čeką šiomis dienomis gausiu – tai aš pasistengsiu tuoj jį realizuoti ir tuoj atsiųsiu. [6] Bet dabar man neišeina rokunda. Man labai nesmagu, ir man labai nesinorėtų, kad Zosė ką negero pamanytų, bet kad šiuo tarpu man iš tikrųjų sunku būtų kas padaryti – nes aš jau išskolinau, ką galėjau. Tu atsiprašyk jos – gerai?

Mane baisiai sujaudino Tavo laiškas. Pirma[,] aš buvau pasiryžęs beveik visai šią vasarą nevažiuoti į Lietuvą, bet dabar ir aš labai noriu važiuoti. Tik [–] deja – 28 aš nieku būdu nesuspėsiu ir negalėsiu važiuoti. Universitete darbas baigias tik visai mėnesio pabaigoj, o mano profesoris [7] prašė, kad aš dar pasilikčiau, nes mes norim (tai yra jis nori) padaryti intyminius lietuvių kalbos kursus. Sulig Bavarų universiteto statuto – kad baigti – reikia išbūti jame 4 semestrai, tuos man teks išbūti, kitus du man užuskaitys. Mano darbą seminare jau užuskaitė, ir aš po trupučiuką jau rengiuos prie kvotimų. Mane labai surūpino mano disertacinis darbas – su profesoriu jau susikalbėjom del temos – jis pats ją formulavo: „Die litauischen Volkslieder im Vergleich mit den slavischen (polnischen, russischen, weissrussischen und ukrainischen)“ [8]. Darbas labai didelis, labai daug studijuojamos medegos, bet labai indomus. Šio mėnesio pabaigoj dar susitarėm su profesoriu daugiau apie tai pasikalbėti, kadangi jis tik tuomet laiko teturės. Šiuo žvilgsniu man anksčiau išvažiuoti būtų labai nepatogu, nes aš vis tik pasiryžau už metų universitą baigti ir laikyti kvotimus – gana studento teisėmis naudotis. Todel man labai svarbu su profesoriu ineit į artimesnius santykius ir nesinorėtų nusistačius gadinti bei duoto žodžio neišlaikyti. Todel labai nepatogu būtų anksčiau išvažiuoti. Paskui iki 28 aš dar negausiu iš policijos leidimo gyventi Bavarijoj [9] sekamą semestrą, paskui apie tą laiką turi ateiti čekis, kurio palaukti man irgi būtų gera. Bet į Lietuvą aš vis tiktai būtinai parvažiuosiu, gal tik kiek vėliau. Būtinai turiu literatūros mano darbui parinkti, medžiagos, turiu su Biržiška [10] pasikalbėti ar bent jo raštus surankioti. Ir atvažiuosiu in tave į Būgius – gerai[,] jei bus geras ūpas? Bet aš manau, kad turėtų būti geras. Todel aš dabar nieko nesiųsiu tau, kad nuvežtum tėvui [11] dovanų užu šinką, bet pats važiuodamas nuvešiu. O gal[,] jei rytoj paaiškės naujo čekio „ypatybės“ – tai gal aš ir tau nusiųsiu, kad nuvežtum, gal galėsiu ir Zosei atsiųsti… Bet man rodos, gal geriau, kad aš pats tėvui nuvežtau. O dabar aš dar noriu pabaigt Wölfflino [12] kursą, kursą naujos vokiečių literatūros, parašyt keletą straipsnių, padoleriaut… Bet rodos vis tiktai, kad mano globoj bus atidengta Miunchene Knygų leidimo kontora [13] – ir man bus reikalingi korektoriai bei kontorščikai. Bet tas dalykas galės tik rudenį paaiškėti. Matai, Vanduk, koks aš sausas ir amatninkas palikau. Ir net šįmet į Tirolio ledynus nenueisiu – neturiu kompanijos, o Kirša [14], kad ir atvažiuotų, vis tiek ant kalno neužlips – uždus. Ir aš kažkaip[,] rodos[,] pro ūkus, pro ūkanas kasuos kažkur į tolimą žvaigždę. Ir jeigu mano žvilgsnis daros kas kartą sausesnis, kietesnis, tai kažin jau ar tai yra dūšios užkietėjimas, ar tai tik tolybės psiilgimas – –

– – – – – – – – –

Vakar laišką tau nebaigiau rašyti – nuėjau gulti. O šiandie vėlei vėjas staugia mano palangėj ir danguj – toks rudeninis ūpas! Daugiau savaitės beveik be perstojo lijo, o dabar dvi dieni toks vėjas, tokia vėtra, kokios dar nebuvo šiais metais. Ir taip šalta. Ir rodos, kad dūšioj šalta, šalta. Ir rodos, kad vienuma vaikšto po lauką ir taip gailiai verkia… O naktį aš nemiegojau. Visą naktį. Tu vaidenaisi, kėliaus 2, kėliaus 4 val. ir vėlei[,] ir vėlei skaičiau tavo tokį gerą laišką.

Ar liūdna buvo – ar ilgu? Nežinau, tik širdis visa drebėjo, tik akys buvo ašarų pilnos, tik kažkokia liepsna krūtinėj kūrenos… O šiandie toks vėjas taip staugia! Ir man jau šiandie taip noris važiuot į Berlyną, į tave… O gal man nuvažiuoti į Berlyną, į tave, o paskui dar sugrįžti į Miuncheną ir pabaigt nepabaigiamus reikalus?

Pasakyk[,] Vandukai[,] jei nori – aš atvažiuosiu į Berlyną[,] tik paskui aš dar grįšiu į Miuncheną.

Jei nori – tai parašyk, kada aš galėtau atvažiuoti ir ar aš galėtau pas Kiršą apsistoti. Gerai[,] Vandukai mano? O tu ant manęs nepyk, kad aš tau taip ilgai neparašiau ir kad negalėjau padaryti viso to, ko tu prašei…

Bučiuoju tave stipriai stipriai[.]

Boliukas

Antradienis[.]

KOMENTARAI

[1] Julius Abraitis (1890–1987), gydytojas, spaudos darbuotojas. 1921–1922 m. Sveikatos departamento medicinos skyriaus viršininkas, departamento vicedirektorius.

[2] Simonas Janavičius, Alytaus apskrities ligoninės vadovas, Užkrečiamųjų ligų skyriaus vedėjas; Vanda Janavičienė, gydytojo Simono Janavičiaus žmona.

[3] Dora Petrovienė, Alytaus gydytojo Benjamino Petrovo žmona.

[4] Balys Sruoga svečius, atvykusius iš Lietuvos į Miuncheną, vedė į 1 838 metrų aukščio Wendelstein kalną Bavarijos Alpėse.

[5] Sofija Laucevičiūtė (1898–2003), Tado Petkevičiaus vyresniosios sesers Gabrielės Petkevičiūtės-Laucevičienės vyresnioji dukra, Vandos Daugirdaitės pusseserė. 1921–1923 m. studijavo ekonomiką Berlyno universitete.

[6] Balys Sruoga gautą čekį išsiuntė po savaitės (1922-07-24): „Vakar išsiunčiau, ką tu prašei“ (Balio Sruogos laiškas Vandai Daugirdaitei, iš Miuncheno – į Berlyną, 1922-07-25, in: *LLTI BR*, f. 53, b. 507, l. 1v).

[7] Erich Berneker (1874–1937), vokiečių kalbininkas, slavistikos specialistas, prūsų ir baltų kalbų tyrinėtojas. Miuncheno universitete vadovavo Balio Sruogos studijoms, Balio Sruogos disertacijos vadovas.

[8] „Die litauischen Volkslieder im Vergleich mit den slavischen (polnischen, russischen, weissrussischen und ukrainischen)“ *vok* =„Lietuvių liaudies dainos palyginant su slavų (lenkų, rusų, baltarusių ir ukrainiečių)“.

[9] Leidimas gyventi Miunchene kitą semestrą turėjo būti parengtas ne anksčiau kaip rugpjūčio 3–4 d. (Balio Sruogos laiškas Vandai Daugirdaitei, 1922-07-17, in: LLTI BR, f. 53, b. 486, l. 1r). Balys Sruoga iš Lietuvos negalėjo išvykti anksčiau, kol bus baigta nagrinėti byla dėl neteisėtos prekybos Seglo pensione, kur jis gyveno: Balys Sruoga, pakliuvęs į spekuliantų lizdą, apkaltintas dėl briliantų prekybos, pas jį padaryta krata, likviduoti laiškai (Balio Sruogos laiškas Vandai Daugirdaitei, iš Miuncheno – į Berlyną, 1922-07-13, in: *LLTI BR*, f. 53, b. 475, l. 1r–v).

[10] Mykolas Biržiška (1882–1962), literatūros istorikas, publicistas, nuo 1922 m. dėstė Lietuvos universitete Kaune, tyrinėjo tautosaką. Balys Sruoga domėjosi Mykolo Biržiškos darbais folkloro klausimais (Mykolas Biržiška, *Lietuvių dainų literatūros istorija*, 1 d., Vilnius: Lietuvių mokslo draugija, 1919, Mykolas Biržiška, Dainų atsiminimai iš Lietuvos istorijos, Vilnius: „Švyturio“ spaustuvė, 1920; Mykolas Biržiška, *Dainų keliais (vadovėliui bent kiek medžiagos)*, 1 d., Vilnius: Lietuvių mokslo draugija, 1921), rengėsi rašyti straipsnį apie tai (Balys Sruoga, „M. Biržiška ir mūsų dainos“, in: *Baras*, 1925, kn. 4, p. 61–67).

[11] Kazimieras Daugirdas (1865–1946), Būgių dvaro prie Viekšnių savininkas, nuo 1922 m. Medemrodės girininkas.

[12] Heinrich Wölfflin (1864–1945), Šveicarijos dailėtyrininkas. Formaliojo dailės kūrinio analizės metodo autorius. 1912–1924 m. dėstė Miuncheno universitete, buvo Meno istorijos katedros vedėjas.

[13] Daugiau žinių apie Miuncheno Knygų leidybos kontoros steigimo planus nerašyta. Ši idėja nebuvo realizuota.

[14] Balys Sruoga, išvargintas spekuliacijos skandalo Seglo pensione, vasaros semestro pabaigoje svajojo į Miuncheną pasikviesti bičiulį Faustą Kiršą, studijavusį Berlyne, kad kartu, prieš grįždami atostogų į Lietuvą, galėtų išvykti į kalnus: „O aš visai suvargau ir išsiblaškiau – to, ką aš dar būtinai norėjau padaryti prieš atostogas, vis viena jau nebepadarysiu – nebėra jėgų – turiu ramus pabūti, atsiilsėti, saulėj pagyventi“; „Todel aš noriu būtinai atsikviesti Kiršą, kad su juo eiti į kalnus ir kokią savaitę dar pagyventi kalnuose laisvu, saulėtu, laukiniu gyvenimu“ (Balio Sruogos laiškas Vandai Daugirdaitei, iš Miuncheno – į Berlyną, 1922-07-17, in: *LLTI BR*, f. 53, b. 486, l. 1r). Faustas Kirša į Miuncheną atvyko 1922-08-01, tačiau Balys Sruoga tuomet buvo peršalęs, sirgo bronchitu, todėl į kalnus bičiuliai leidosi dar po kelių dienų, pakeliui ir kalnuose patyrė nemažai nuotykių: „Vandukai mano mylimas-mylimas. Antradienį atvažiavo Kirša, atvežė tavo tokį gerą gerą laišką, o aš dar iki šiai dienai tau nieko neparašiau, nors šiandie jau penktadienis, ir šiandie jau mes išeinam į kalnus. Apie tai, ką tu rašai [savianalizę], aš norėčiau tau daug daug parašyti, bet, matyti, tai padaryti dabar neteks, dabar ankstus rytas, Kirša jau kelias – o mums dar daug reikia rengtis į kelionę, nes išeinam visai dešimčiai, o ir manom pasikelti iki trijų kilometrų. [...] / O su Kirša – didelis vargas – vaikščioja po miestą ir dūsauja, kad miestas esąs be galo gražus. Vakar buvom karčiamų žiūrėt, tai išėjus, bestovint dar palei duris, bežiūrint, ką vokiečiai daro, kažkas ėmė ir iš antro ar trečio aukšto ir apipylė Kiršą su jo naujuoju paltu ir kai kurius kitus labai įtartinos rūšies pamazgomis, turbūt pasiūlydami greičiau skirstytis. Bet jei ir kalnuos taip bus – tai nežinau, ką aš su juo pasidarysiu“ (Balio Sruogos laiškas Vandai Daugirdaitei, iš Miuncheno – į Berlyną, 1922-08-04, in: *LLTI BR*, f. 53, b. 526, l. 1r–v). Balys Sruoga su Faustu Kirša kelionės metu kopė į šiuos kalnus Bavarijos Alpėse: Kreuzeck (1 651 m.), Pürschling (1 566 m.), Alpspitze (2 628 m.), Watzmann (2 713 m.). Kelionės įspūdį Balys Sruoga apibendrino taip: „Tiek žiaurių, pašėlusių įspūdžių aš nesu nuo Kaukazo laikų pergyvenęs!“ (Balio Sruogos atvirlaiškis Vandai Daugirdaitei, iš Bavarijos – į Berlyną, 1922-08-06, in: *LLTI BR*, f. 53, b. 659, l. 3r). Balys Sruoga su Faustu Kirša iš Bavarijos Alpių grįžo 1922-08-11.